

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete

Grundnivå 2

Erkännande, identitet och autenticitet i läroplanen

Författare: Lina Westin
Handledare: Gull Törnégren
Examinator: Gull Törnégren,
medbedömmare Jenny Ehnberg
Termin: ht 2014
Program: Lärarprogrammet
Ämne/huvudområde: Religionsvetenskap, etik
Poäng: 15

Högskolan Dalarna
791 88 Falun
Sweden

Abstract

Mitt syfte med arbetet är att göra en innehållsanalys av skolans styrdokument: ”Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011”, vari jag ser till delen innehållande skolans värdegrund och uppdrag för den obligatoriska skolan utifrån teorin om identitet, erkännande och autenticitet baserat på filosoferna Axel Honneth och Charles Taylor. Filosoferna presenteras som komplementära.

Jag försöker se om och hur innebörden i begreppen identitet, erkännande och autenticitet finns närvarande i skolans värdegrund och uppdrag.

Elever spenderar en stor del av sin dag i skolan. Det är därför rimligt att påstå att lärare och andra elever kommer att spela roll i identitetsformeringen för den enskilda eleven, detta genom att eleverna får *erkännande*, *misserkännande* eller en *frånvaro av erkännande*.

Jag kommer fram till att innebörden i begreppen identitet, erkännande och autenticitet delvis finns med i läroplanen, detta genom några ord och fraser som kan argumenteras ha en koppling till erkännandebegreppet, men att ett stycke som *direkt* berör skapandet av identiteten bör skrivas in i läroplanen. Detta då skolplikten föreligger och identitetsformeringen är beroende av erkännande från andra.

Innehållsförteckning:

1	Introduktion.....	sid 4
1.1	Syfte.....	sid 5
1.2	Frågeställning.....	sid 5
1.3	Material	sid 5
1.4	Metod.....	sid 6
1.5	Disposition.....	sid 6
1.6	Tidigare forskning.....	sid 7
2.	Läroplanen.....	sid 12
3.	Teoretiska ramen.....	sid 16
3.1	Identitet.....	sid 16
3.2	Språk och relation.....	sid 18
3.3	Erkännande.....	sid 20
3.4	Autenticitet.....	sid 23
3.5	presentation av begreppen inför analys.....	sid 25
4.	Analys.....	sid 25
4.1	”...etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism...”.....	sid 25
4.2	”låta varje elev finna sin unika egenart och ...delta i samhällslivet”.....	sid 26
4.3	”språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade.....	sid 26
4.4	”förståelse och medmänsklighet”.....	sid 27
4.5	Mångkulturalism.....	sid 27
4.6	Kunskapsmål och betyg.....	sid 28
4.7	Honneths nivåer.....	sid 28
5.	Diskussion.....	sid 29
6.	Slutsats.....	sid 35
7.	Sammanfattning.....	sid 36
8.	Innehållsförteckning.....	sid 39

1. introduktion

Identitet och erkännande har ett nära band och dessa begrepp går inte att särkoppla.¹ När man vill se till identitet och identitetsformering, kommer man därför även att behöva se till erkännande. En identitetsformering är beroende av andra, detta genom att någon får erkännande, misserkännande eller en frånvaro av erkännande. Genom att få ett erkännande av andra kan en person få en positiv självbild och tilltro till de egna förmågorna, genom misserkännande eller frånvaro av erkännande kan denna relation istället ta skada. Eftersom människan idag anses ha en egen natur, speciell för den enskilda individen bör man även se till autenticiteten när man ser till begreppen identitet och erkännande.

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 står de mål och riktlinjer som är fastställda av regeringen och som gäller för skolan. Grundskolans kunskapskrav är myndighetsföreskrifter som fastställs av skolverket. De samlade läroplanernas första del utgörs av *skolans värdegrund och uppdrag*, vilken skall ses som övergripande för alla ämnen. Denna är likalydande för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan, och gäller även för förskoleklassen och fritidshemmet.² I den andra delen av de samlade läroplanerna anges *övergripande mål och riktlinjer*. Den tredje delen utgörs av *kursplaner*.

Skolan är allmän och vi har skolplikt. Skolplikten utgör ett tvång, då barn och föräldrar inte själva kan välja om man själv/deras barn skall gå i skolan eller ej. Då detta tvång föreligger vill jag hävda att skyldigheterna från skolan gentemot eleverna ökar.

Elever spenderar en stor del av sin dag i skolan. I skolan pågår en kontinuerlig fostran, och en ständigt pågående sociala interaktioner. Skolan utgör därför en kultur inom vilken

¹ Taylor 2003:42

² Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: 3

lärare och andra elever kommer att spela roll i identitetsformeringen för den enskilda eleven. Då det är genom att få en positiv bild av sig själv som en individ kan nå en positiv självuppfattning och därigenom lyckas nå självförverkligande, är det av vikt att detta finns med i läroplanen vilken utgör skolans grund.

1.1 Syfte

Då erkännande och autenticitet är av central vikt vid identitetsformeringen är mitt syfte med detta arbete att analysera skolans styrdokument: ”Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011”, var jag ser till skolans värdegrund och uppdrag, utifrån ett teoretiskt ramverk baserat på Honneth och Taylor, där jag använder mig av begreppen identitet, erkännande och autenticitet.

1.2 Frågeställning

På vilket sätt finns innebörden i begreppen identitet, erkännande och autenticitet närvarande i skolans värdegrund och uppdrag, presenterad i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011?

1.3 Material

Mitt primärmaterial är ”Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011”, var jag kommer att se till den första delen innehållande skolans värdegrund och uppdrag. Det är läroplanen för den obligatoriska skolan som kommer att vara föremål för min innehållsanalys.

Mitt teoretiska material är baserat på litteratur från filosoferna Charles Taylor och Axel Honneth. Dessa filosofer har båda skrivit omfattande verk på området, varför jag anser detta vara lämpligt material att ha som grund för det teoretiska ramverket. Jag kommer att använda mig av ”*Sources of the self*” av Taylor, då jag anser det bra att gå direkt till originalskriften. Jag kommer även att använda mig utav hans senare bok; ”*the ethics of authenticity*” samt ”*Mångkulturalism och erkännandets politik*”. Av Axel Honneth kommer jag att använda mig utav boken ”*Erkännande – praktisk-filosofiska studier*”.

1.4 Metod

Jag kommer att göra en innehållsanalys av läroplanen, vilken kommer att analyseras utifrån teorin om identitet, erkännande och autenticitet som hanterad av filosoferna Charles Taylor och Axel Honneth. Jag har inte för avsikt att jämföra teoretikerna med varandra utan kommer att presentera de som komplementära. De två filosoferna kommer alltså tillsammans att forma den teoretiska ramen jag kommer att använda mig utav. Grunden kommer att vara baserad på Taylors teori, och Honneth kommer att få komplementera med sina tre former av erkännande, vilka utgör den moraliska ståndpunkten vars intagande kommer säkerställa betingelserna för vår identitet.

1.5 Disposition

I kapitel 1.6 "tidigare forskning". kommer jag kort att presentera Ola Sigurdssons bok "*den goda skolan*" samt Nykänens doktorsavhandling "*värdegrund, demokrati och tolerans Om skolans fostran i ett mångkulturellt samhälle*". Jag kommer sedan att presentera vad Sabine Gruber skriver om tolerans i sin doktorsavhandling "*skolan gör skillnad etnicitet och institutionell praktik*"

I kapitel 2 kommer jag att presentera den första delen av "*Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*": skolans värdegrund och uppdrag, som senare kommer att analyseras. Denna följs av kapitel 3 där jag kommer att presentera den teoretiska ramen, grundad på Taylor och Honneth som kommer att användas i analysen. I kapitel 4 finns analysen, där jag utifrån begreppen identitet, erkännande och autenticitet såsom filosoferna Honneth och Taylor beskriver dem, kommer att analysera "*Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*" var jag ser till den första delen, vilket följs av en diskussion i kapitel 5, där jag gör återknytningar till tidigare forskning samt refererar till de mänskliga rättigheterna. I slutsatsen, kapitel 6, kommer jag kort att sammanfatta svaret på min frågeställning. Detta följs av kapitel 7 vilket utgörs av en sammanfattning.

1.6 tidigare forskning

Jag har inte hittat tidigare forskning på mitt exakta område: innebörden i begreppen identitet, erkännande och autenticitet i läroplanen. Näraliggande forskning finns dock att läsa, då främst relaterat till erkännande i relation till mångkulturalism och skolan, och gällande etiken i läroplanerna. Jag väljer att presentera Sigurdsson och Nykänen vilka har skrivit om detta, och framförallt Nykänen berör mångkulturalismen. Jag har även valt att ta med Sabine Gruber som liksom Nykänen berör toleransbegreppet i förhållande till mångkulturalism. Mycket kort refererar jag till Hedin och Lahdenperä som genom sin bearbetning av läroplanen gör poänger jag anser relevanta för denna uppsats.

Ola Sigurdssons har skrivit "*den goda skolan*", vilken kan läsas som en introduktion till etiken inom läroplanerna med direkt relevans för frågan om moralfilosofi. I första kapitlet introducerar han läroplanerna och vad de säger om skolans värdegrund som grundläggande begrepp inom moralfilosofin. De tre nästföljande kapitlen presenterar han tre olika moralfilosofiska traditioner; liberalismen, kommunitarismen och postmodernismen. Nästföljande kapitel diskuterar etiken i läroplanerna i ljuset av dessa traditioner, och ett kapitel tar upp den goda skolan utifrån i boken tidigare angivna problemformuleringar.

Författaren framhåller att tre beståndsdelar finns med i läroplanen. Etikens innehåll, etikens motivering och etikens förmedling. Utifrån nämnda samtida filosofiska traditioner försöker Sigurdsson sedan belysa resonemanget kring etik i läroplanen.³

Sigurdsson skriver att det finns en medvetenhet om att olika värden i läroplanen står i konflikt mot varandra. Som exempel visar han att läroplanen framhåller att en delaktighet i kulturarvet ger en trygg identitet, men att det samtidigt finns delar i kulturarvet som skolan skall förhålla sig negativ mot, och då nämns traditionella könsmonster.⁴

³ Sigurdsson 2009:14-15

⁴ Sigurdsson 2009:9

Sigurdsson skriver att den svenska skolans värdegrund skall vara demokratin. Demokrati skall ses som ett innehåll som skall omfattas och gestaltas, alltså ett innehåll och en färdighet, och att skolan skall förmedla en demokratisk kompetens till eleverna. Han skriver att demokrati och mångkulturalism inte utgör konkurrenter, utan istället skall ses som berikande. Sigurdsson berör att kristendomen fått ett formuleringsföreträde i läroplanen, och visar på att detta är problematiskt då vi har en ökad mångfald. *"Hur blir det" ... "ställt med integriteten för människor med annan religion eller ingen religion alls?"* Vilket visar på att han berör hur detta företräde kan påverka den individuella eleven.

I kapitlet *"etiken och läroplanerna."* visar Sigurdsson att innebörden i ett specifikt värde kan variera beroende på vilken filosofisk tradition man tar sin utgångspunkt i.⁵ Vidare framhåller han att ett krav på assimilation finns, eftersom skolan aktivt och medvetet skall få eleverna att omfatta samhällets gemensamma värderingar och få de att komma till uttryck i vardaglig handling.⁶

Vidare visar Sigurdsson att en koppling finns mellan värdegrunden och de enskilda ämnernas kunskapsmål. Värdegrunden är övergripande för alla ämnen, och att det är bland lärare och elever i de konkreta skolorna som värdegrunden skall tolkas, förstås och förverkligas.⁷

I *"värdegrund och samhällsutveckling"* visar Hedin och Lahdenperä i enlighet med Sigurdsson, att skolan skall vara indoktrinerande. Detta då värdegrunden skall genomsyra hela skolans verksamhet. Dess värden skall överföras till eleverna genom att de framhävs och tillämpas i skolans verksamhet.⁸ De skall alltså internaliseras så att de får en konsekvens vid elevers handlande. Detta innebär att läroplanen menar att skolan skall bidra till att elever får en moral och tillförskaffar sig de angivna normativa dygderna.

⁵ Sigurdsson 2009:110

⁶ Sigurdsson 2009:129

⁷ Sigurdsson 2009:11-12

⁸ Hedin, Lahdenperä 2003:21-22

Nykänen doktorsavhandling *”värdegrund, demokrati och tolerans Om skolans fostran i ett mångkulturellt samhälle”* syftar till att granska diskussionen kring skolans värdegrund med fokus på läroplanen. Nykänen behandlar främst den obligatoriska skolans fostran, utbildning och undervisning.⁹ Avhandlingens huvudsakliga fokus ligger på tre områden inom skolans värdegrund. 1; demokrati, fostran och undervisning, 2; mångkulturalism, fostran utbildning och undervisning, 3; tolerans, fostran, utbildning och undervisning.¹⁰ Hon visar att dessa områden i vissa avseenden är komplementära, men även att spänningar finns och att de kan vara uteslutande.¹¹

Liksom Sigurdsson visar Nykänen att även innehållet i värdegrunder kan kollidera. Detta gäller då de aktuella värden, normer och dygder som finns angivna i läroplanen.¹² Hon nämner som exempel individens frihet och integritet som hamnar i spänning med människolivets okränkbarhet, och individens frihet i spänning med solidaritet.

Vidare skriver Nykänen att denna spänning även finns mellan liberala och kommunitära värden. Att en skiljelinje går mellan förespråkare för det rätta och förespråkare för det goda. Hon problematiserar kring värdegrunden baserad på en uppsättning rättigheter, eller på värderingar som är baserade på vad man uppfattar utgör det goda livet. Liberala värden finns med i läroplanen som individens frihet, samtidigt som det hålls som värdefullt med *”delaktighet i det gemensamma kulturarvet”* och *”det svenska samhällets kulturarv”*.¹³ Vid klargörandet av spänningarna i läroplanen skriver författaren att värdegrund och kultur inte nödvändigtvis har sina gränser vid samma ställe, vilket även gäller individer: *”Individer inom en och samma kultur kan omfatta olika värdegrunder, liksom flera kulturer skulle kunna tänkas omfatta en och samma värdegrund.”*¹⁴

⁹ Nykänen 2009:12

¹⁰ Nykänen 2009:17

¹¹ Nykänen 2009:17

¹² Nykänen 2009:48

¹³ Nykänen 2009:48-50

¹⁴ Nykänen 2009:47

Lösningen vid sådana spänningar blir en princip om tolerans, vilket även finns närvarande i läroplanen.

Även Sabine Gruber berör begreppet tolerans i sin doktorsavhandling *”skolan gör skillnad etnicitet och institutionell praktik”*. Hon menar att idén om tolerans är mer komplex och problematisk än vad dess positiva framställning först kan ge intryck av när relaterar till tankar om solidaritet och rättvisa. Detta då idéer om tolerans har mynnat ut i en praktik som delar in befolkningen i svenskar och invandrare.¹⁵ Det som gör tolerans problematiskt är att den alltså innehar en ojämlikhet. Detta då någon intar rollen som tolerant och någon är den som skall tolereras, samtidigt som den som intar den toleranta rollen är den som sätter ramarna för vad toleransen skall innebära. I sin analys kommer Gruber fram till att tolerans producerar just det som är tänkt att överbryggas, nämligen ett särskiljande mellan individer.¹⁶

På skolans arena blir det så att tolerans *”...genererar ett särskiljande mellan eleverna, utan även upprätthåller maktrelationer som tar sig uttryck i att ”svenskar” tolererar ”invandrare”*.¹⁷ Gruber beskriver hur lärarna i hennes studie tenderat att hamna i svårigheter när deras syn på tolerans inte är samstämmig med den mångfacetterade verklighet de befinner sig i.¹⁸ Hon beskriver även hur lärarna i hennes studie tar en tydlig ställning mot rasism, men att deras handlande som ”toleransens företrädare” även präglas av oreflekterade ställningstaganden eftersom människor i sitt vardagliga handlande inte förmår uppmärksamma den komplexitet som omger deras avvägningar, intentioner och känslor.¹⁹ Istället beskriver lärarna i Grubers studie att deras

¹⁵ [http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20\(sv\)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf](http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20(sv)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf) Gruber 2007:145 20141106

¹⁶ [http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20\(sv\)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf](http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20(sv)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf) Gruber 2007: not efter 161.... 20141106

¹⁷ [http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20\(sv\)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf](http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20(sv)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf) Gruber 2007:140 20141106

¹⁸ [http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20\(sv\)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf](http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20(sv)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf) Gruber 2007:140 20141106

¹⁹ [http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20\(sv\)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf](http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20(sv)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf) Gruber 2007:156-157 20141106

förhållningssätt är en *given reaktion* av de påfrestningar som invandras avvikande kultur utsätter lärarna för.²⁰ Det blir alltså invandrare som uppfattas själva generera rasism genom sin närvaro eller sitt handlande. Gruber menar att problemet reduceras ”...till en fråga om hur mycket kulturell avvikelse majoritetsbefolkningen kan tänkas tolerera och klara av...”²¹ vilket leder till att diskrimineringen som följer med detta osynliggörs.²²

Nykänens har som sagt i sitt arbete lagt ett fokus på skolans värdegrund, hur denna kan vara uteslutande, hur den innehar spänningar och även hur de olika delarna kan vara komplementära. Även Sigurdsson skriver om att värden kan hamna i konflikt. Han berör även etiken, och beståndsdelarna etikens innehåll, etikens mening och etikens förmedling. Dessa områden är givetvis viktiga, men ingen har berört just *varför* det är viktigt, och då utifrån erkännandets politik.

Vidare skriver Sigurdsson, som nämnt, att kristendomen fått ett formuleringsföreträde i läroplanen och ställer sig frågan om hur detta företräde utifrån integritetsynpunkt kan vara problematiskt för elever med annan eller ingen religion. Varför det är ett problem, att det handlar om en brist på erkännande, uttrycks dock inte. Detsamma gäller Gruber, som visar att människor genom föreställningar om tolerans, tvingas in i ett fack som ”svenskar” och ”invandrare”. Jag känner därför att det kvarstår ett utrymme, då erkännande aspekten inte belysts tillräckligt. Jag hoppas att denna uppsats skall bidra till att fylla denna lucka.

2. Läroplanen

Första delen i Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 är ”skolans värdegrund och uppdrag” där det första stycket är ”grundläggande värden”.

²⁰ [http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20\(sv\)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf](http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20(sv)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf) Gruber 2007:156-157 20141106

²¹ [http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20\(sv\)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf](http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20(sv)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf) Gruber 2007:161 20141106

²² [http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20\(sv\)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf](http://temaasyl2.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20(sv)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf) Gruber 2007:161 20141106

Där står de politiska ideal och principer som menar att sammanfatta skolans värdegrund vilken skall förmedlas till eleverna: *”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla.”*²³ Dessa värden förmedlas *”I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism...”*²⁴ vilket sker *”...genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande.”*²⁵ Vidare står att skolan har till uppgift att *”...låta varje elev finnas sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet.”*²⁶ Här kan alltså utläsas att en tanke finns om att individen har en egenart gällande den specifika personen, och att komma till insikt om den kommer hjälpa eleven att kunna bidra till samhället genom att handla ansvarsfullt.

Nästföljande stycke är *”förståelse och medmänsklighet”*. Här står att vad som skall prägla verksamheten är en *”Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling...”*²⁷ Här kan man även läsa om en antidiskrimineringsprincip: *”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling.”*²⁸ vilken menar att ingen i skolan skall utsättas för diskriminering, vidare klargörs att sådana tendenser *”...ska aktivt motverkas”*²⁹. Skolan skall alltså inte bara stävja diskriminering, utan ta ansvar och aktivt motverka att den alls uppstår. Vidare står att en *”Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla*

²³ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

²⁴ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

²⁵ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

²⁶ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

²⁷ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

²⁸ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

²⁹ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar.”³⁰ Det förutsätts alltså att en kunskap om kulturen och ett deltagande däri leder till en trygg identitet, och även att det är viktigt att elever tillförskaffar sig en empatisk inlevelseförmåga.

I stycket *”saklighet och allsidighet”* står att skolan skall vara öppen för olika uppfattningar, och inte främja endast en. *”Alla föräldrar skall med samma förtroende kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen.”*³¹ Föräldrar skall alltså kunna vara trygga med att deras barn inte påverkas av en ensidig bild. Det framhålls istället att olika åskådningar finns i samhället, och alla dessa skall få plats i skolan.

Skolan skall även anpassas till varje enskild elevs förutsättningar och behov, vilket står under stycket *”en likvärdig utbildning”*. Kvinnor och mäns lika rätt och möjlighet framhävs, och att *”Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster.”*³² Även här är *motverka* ett nyckelord, vilket innebär att det krävs en medvetenhet och ett aktivt arbete från skolan för att ta ansvar och förhindra könsmonster. Detta stycket syftar till att visa att skolan skall vara likvärdig.

I stycket *”rättigheter och skyldigheter”* står att skolan skall klargöra vilka rättigheter och skyldigheter elever och vårdnadshavare har, samt att skolan är *”...tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer...”*³³ Här står även att skolan skall förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar, och att detta skall kompletteras genom att undervisningen skall *”...bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet.”*³⁴ Skolan skall alltså vara en demokratisk miljö, där

³⁰ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

³¹ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:8

³² Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:8

³³ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:8

³⁴ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:8

eleverna skall delta, vilket förutsätts förbereda eleverna för att komma att bli ansvarstagande för demokratin när vuxna.

Stycket ”*Skolans uppdrag*” inleds med att klargöra att skolans uppdrag är att ”... *främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden.*”³⁵

Därmed har skolan ett kunskapsmål och ett värdegrundsmål. ”*Skolan ska...främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvars-kännande individer och medborgare.*”³⁶ Utbildning och fostran nämns som att handla om att ”...*överföra och utveckla ett kulturarv.*”³⁷

Gällande kunskapsmålet står att ”*Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver...*”³⁸ och att det är av vikt att elever anpassar sig och sitt kunskapsinhämtande till en flexibel värld. Det förutsätts alltså att vi har beständiga kunskaper och att samhället har, och behöver, en gemensam kunskapsram.

”*Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva...*”³⁹ skall eleverna utveckla sin möjlighet att kommunicera vilket skall leda till en ”...*tilltro till sin språkliga förmåga.*”⁴⁰ Här erkänns alltså att språk, lärande och identitet har ett nära band, och att eleverna genom att öva sig på att kommunicera kommer att få ett större självförtroende gällande sin egen språkliga förmåga.

³⁵ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:9

³⁶ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:9

³⁷ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:9

³⁸ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:9

³⁹ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:9

⁴⁰ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:9

Övergripande perspektiv framhålls: *”Genom ett historiskt perspektiv kan eleverna utveckla en förståelse för samtiden och en beredskap inför framtiden...”*⁴¹ Här erkänns alltså att dåtid och nutid har ett samband, och att en försåelse för historien kan ge en förståelse för det nutida samhället men även verktyg inför framtiden.

Skolan skall främja en harmonisk utveckling vilken skall åstadkommas *”...genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer. Gemensamma erfarenheter och den sociala och kulturella värld som skolan utgör skapar utrymme och förutsättningar för ett lärande och en utveckling där olika kunskapsformer är delar av en helhet.”*⁴² Skolans undervisning skall alltså ha många olika innehåll och arbetsformer. Skolan ses som rik på sociala och kulturella erfarenheter och möjligheter, vilka skall tas tillvara. De olika delarna ses tillsammans som en helhet.

I näst sista stycket; *”God miljö för utveckling och lärande”* står att *”Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet...”*⁴³ men att skolan spelar en *”...viktig roll.”*⁴⁴ Hemmet ses alltså som elevernas grund, men skolan anses ha en viktig del i skapandet av självkänsla och för eleven skall nå en personlig trygghet. Vidare står att eleven skall möta respekt för sin person och sitt arbete. Här erkänns skolan som en social gemenskap som skall ge trygghet, och en vilja och lust att lära. *”Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.”*⁴⁵ . Lärande hålls alltså som positivt, och en person anses växa genom att överkomma hinder och ställas inför utmaningar, vilket eleverna i skolan skall få göra.

⁴¹ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:9

⁴² Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:9

⁴³ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:10

⁴⁴ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:10

⁴⁵ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:10

Den sista rubriken lyder *”Varje skolas utveckling”*⁴⁶ var vi kan läsa att ett professionellt ansvar är en förutsättning från skolans sida, och att verksamheten ständigt skall prövas, resultaten följas upp och utvärderas, och att detta även gäller nya metoder. Detta skall ske genom *”... ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället.”*⁴⁷ Detta innebär att samhälle, skola, elever och hem anses ha del i skolans utveckling, varför ett aktivt deltagande är nödvändigt.

3. Teoretiska ramen

3.1 Identitet

Det som definierar vår identitet är det som finns innanför en ram, inom vilken vi finner det som avgör var vi står i frågor gällande vad som är gott, värdefullt, eftersträvansvärt eller vad vi anser håller värde. Enligt Taylor är det alltså vår identitet som låter oss avgöra vad som är viktigt för oss och vad som inte är det.⁴⁸

Svaret på frågan ”Vem är jag?” besvaras därför utifrån vad som är av yttersta vikt för oss. Här finns en bild om det goda livet, var det vardagliga livet hålls som kärna. Här finns arbete, familj och nära relationer. Inom individualismen placeras dessa nära relationer som en nyckel för att nå självuppfyllelse. Enligt Taylor är därför en tolkning om vad det goda livet innebär, en nödvändighet.⁴⁹ Detta då föreställningen om det goda livet karakteriserar varje form av mänsklig gemenskap, och även skall ses som vad som utgör människans natur.

⁴⁶ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:11

⁴⁷ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:11

⁴⁸ Taylor 1989:28-41

⁴⁹ Taylor 1989:33

Vidare förklarar Taylor att ”*What this brings to light is the essential link between identity and a kind of orientation.*”⁵⁰ Här syftas till att identiteten är vilken som orienterar oss och ger oss denna ram inom vilken saker får mening.⁵¹ Att veta vem man är, är alltså att veta var man står. Beskrivningen av sin tillhörighet är av central vikt och denna kommer en människa göra utifrån vad hon anser vara viktigt, eller var hon står; hennes familj, socialgrupp, kärleksrelation. Relation till religion räknas här då de spelar en central roll i identitetsformeringen.

Detta ramverk, inom vilken vår identitet finns, kan artikuleras genom att vi försöker sätta ord på detta vi håller som viktigt och ej: vad som är värt att göra, eller sätta en värdighet till en handling eller definiera våra moraliska skyldigheter. Taylor skriver: ”*My identity is ...the horizon within which I am capable of taking a stand.*”⁵² Att veta vem man är, är således att kunna orientera sig i förhållande till moraliska frågor, detta då vår uppfattning om det goda och vår uppfattning om oss som ett jag är tätt sammanbundna. Ramen utgör därför en nödvändighet man inte klarar sig utan, vilket är konstituerande för den mänskliga naturen.⁵³ Att beskriva vem man är utan att relatera till sin självuppfattning är således omöjligt, enligt Taylor.⁵⁴

Att definiera mig själv innebär även att jag försöker sätta ord på vad som skiljer mig från andra. Dessa definitioner ligger i vad som *för mig* är betydelsefullt och vad jag uppfattar karakteriserar mig som människa. Det sätt på vilket vi tänker, resonerar, argumenterar och ifrågasätter oss själva i relation kring moral förutsätter därför att moralen har två sidor, enligt Taylor. Dessa är att de inte endast utgörs av en intuition utan även att det

⁵⁰ Taylor 1989:28

⁵¹ Taylor 1989:30

⁵² Taylor 1989:27

⁵³ Taylor 1989:26-27

⁵⁴ Taylor 1989:27-35

finns ett anspråk relaterat till objektet.⁵⁵ Här finns alltså en mjuk subjektivism då föremål inte innehar värde i sig själv, utan får det först någon tillskriver dem värde.⁵⁶

3.2 Språk och relationer

Ett jag kan inte existera ensamt och kan inte utvecklas monologiskt. Istället är ett jag, en identitet, något som utvecklas dialogiskt vilket får som följd att språket spelar en stor roll för en individs möjlighet att definiera sin identitet.⁵⁷ Taylor skriver: *”Vi blir fullt mänskliga agenter med förmåga att förstå oss själva och därmed definiera vår identitet genom att vi tillägnar oss rika mänskliga språk.”*⁵⁸ Språket bör ses i en vidare betydelse, alltså ej ses endast som ord, utan även andra uttrycksätt som används för att definiera oss bör ingå. Detta innebär att konst, gester, kärlek och tycke skall ses som en del av språket.⁵⁹

Ett språk för att kunna definiera sig själv är inget som kan inhämtas på egen hand. Taylor menar att då detta endast kan nås genom interaktion med andra, får det som konsekvens att en definiering av sig själv inte kan äga rum utan relation till andra.⁶⁰ Vidare har språket har även en gemensamhetskapande karaktär. Vi kan alltså inte bli individer utan språket. Genom samtalen skapas en *gemensam* innebörd, där de som deltar i samtalen alltså gemensamt utformar vad samtalet innebär. En person kan således endast lära om kärlek, vrede och ångest osv, genom denna gemensamma innebörd då informationen inte går att hämta på egen hand. Att förstå innebörden av tex. kärlek, kan endast nås genom att det finns någon man älskar, vilket alltså kräver det gemensamma språket.⁶¹

⁵⁵ Taylor 1989:7

⁵⁶ Taylor 2003:41-42

⁵⁷ Taylor 1991:45

⁵⁸ Taylor 2003:42

⁵⁹ Taylor 1989:35

⁶⁰ Taylor 2003:42-43

⁶¹ Taylor 1989:35

Att identiteten är dialogisk innebär även att relationen ses som en nyckel för att kunna upptäcka och bejaka det egna jaget, enligt Taylor.⁶² Detta då det är omöjligt att beskriva en individs identitet utan att även ta med de subjekt som omger den som referens.⁶³ Taylor skriver att vem jag är svaras genom en definition på var jag talar från, och vem jag talar till. Att upptäcka sin identitet gör en individ själv genom att definiera sitt ramverk, men att utveckla den sker genom definierande relationer. ”att jag upptäcker min egen identitet betyder således inte att jag utvecklar den isolerat, utan jag förverkligar den, delvis öppet, delvis internt, i dialog med andra.”⁶⁴ Tidigare samtalspartners, definierande för identiteten, spelar alltså in i en persons förståelse av sig själv, men även de som är nu aktuella. Dessa kan alltså äga rum samtidigt och överlappa varandra. Taylor lyfter fram att en identitet därför måste beskrivas till en definierande omgivning.⁶⁵ De definierande relationer vi har under barndomen kommer att spela roll i resten av våra liv, varför det blir omöjligt att utveckla en identitet utan påverkan från tidiga år. Dock bör en målsättning vara att medvetet försöka definiera sig själv till största möjliga mån. Detta för att försöka nå en frigörelse från de som tidigare definierat oss. Taylor menar att relationer bör ha en *förverkligande* funktion och inte en definierande sådan.⁶⁶

Att förstå om en pågående handling är meningsfull kräver en förståelse för den aktuella individens liv, vilket endast kan ges genom en form av berättelse. Detta innebär att för att något skall vara av värde krävs en förklaring till just varför detta värde föreligger. En känsla är alltså inte tillräckligt, och således kan man inte bara bestämma vad som är av signifikant värde.⁶⁷ Enligt Taylor är berättelsen även nödvändig för att uppfatta livet som en enhet, och kommer fungera som identitetsskapande.⁶⁸

⁶² Taylor 2003:45

⁶³ Taylor 1989:35

⁶⁴ Taylor 2003:44

⁶⁵ Taylor 1989:36

⁶⁶ Taylor 1991:34

⁶⁷ Taylor 1991:36

⁶⁸ Taylor 1989:47-48

Berättelsen som konstituerar en identitet har flera nivåer. Den stora berättelsen utgörs av en större gemenskap; en nation, kultur eller religion. Den lilla berättelsen är en enskild persons livsberättelse, den en individ vill berätta när hon förklarar vem hon är.

Människan kommer att tolka den lilla berättelsen utifrån den stora berättelsen. De olika berättelserna inom ett samhälle kan påverka varandra, komma i konflikt eller konkurrera med varandra. Berättelserna visar även vad som är ett gott och meningsfullt liv. Visionen över vad som utgör det högsta goda varierar över nämnda gemenskaper. Genom en socialt baserad berättelse kan en person få ett perspektiv över vad som utgör det ”högsta goda” för hennes liv. Mot detta högsta goda kan allt sedan relateras och få sin plats och rätta proportioner, enligt Taylor.⁶⁹

3.3 Erkännande

Synen på människan som innehavare av inneboende rättigheter har som följd att människan spelar en roll i att befästa den immunitet hon tillskrivs. Subjektets samverkan är alltså nödvändig, och det finns ett ömsesidigt ansvar för att försäkra och fastställa detta, enligt Taylor.⁷⁰

Då det är endast genom andra som en person kan komma till insikt om vem hon eller han är kommer andras uppfattning av en individ att spela in i identitetsformeringen. Taylor skriver att detta sker genom att andra *ger sitt erkännande, förvägrar någon erkännande* eller ger någon *miss-erkännande*.⁷¹

Honneth tar fram tre former av erkännande vilka han menar är nödvändiga för att en person skall kunna utveckla en positiv, praktisk relation till sig själv.⁷² Med självrelation avses det medvetande om, eller den känsla som en person har av sig själv, med avseende på vilka förmågor och rättigheter som tillkommer denne.⁷³ Honneth skriver ”*Med dessa*

⁶⁹ Taylor 1989:44-45

⁷⁰ Taylor 1989:5,12

⁷¹ Taylor 2003:37-38

⁷² Honneth 2003:11-12

⁷³ Honneth 2003:101

*tre former av erkännande har de moraliska inställningarna angetts som sammantagna utgör den ståndpunkt vars intagande säkrar betingelserna för vår personliga integritet.*⁷⁴

-den första nivån är var en individs behov och önsknings erkänns ha värde för någon annan. En emotionsbunden omtanke finns alltså om den andres välgång för dennes egen skull.

-den andra nivån är var en person erkänns som en person med samma moraliska tillräknelighet som alla andra individer. Den syftar alltså till universell likabehandling och kan benämnas som moralisk respekt.

-den tredje nivån är var en person erkänns som innehavare av förmågor som utgör ett konstitutivt värde för en konkret gemenskap.⁷⁵

Det som kommer som följd av dessa tre former av erkännande är en positiv självrelation vilka utgörs av *självförtroende*, *självaktning/självrespekt* och *självuppskattning/känsla av egenvärde*.⁷⁶

Att människor är kränkbara i en moralisk betydelse följer av att deras identitet beror på uppbyggandet av en självrelation som är beroende av hjälp och bejakande från andra människor, menar Honneth.⁷⁷ Då detta beroende finns följer alltså moraliska plikter. En moralisk ståndpunkt är således det som innefattar de inställningar vi ömsesidigt är förpliktade för att gemensamt trygga betingelserna för vår identitet, alltså skydda de kommunikativa förutsättningarna för självrelationen. De universaliserbara grunderna med hänvisning till andras välgång är vad som rättfärdigar de moraliska plikterna. Taylor skriver: "...moral utgör ingreppet av de inställningar som vi ömsesidigt är förpliktade att göra till våra för att gemensamt trygga betingelserna för vår identitet."⁷⁸ Vår moral innefattar att vi känner respekt för människolivet, respekterar individens integritet

⁷⁴ Honneth 2003:107

⁷⁵ Honneth 2003:105-106

⁷⁶ Honneth 2003:11-12, 99-101

⁷⁷ Honneth 2003:103-104

⁷⁸ Honneth 2003:104

(skydda deras frihet att uttrycka sig och sin åsikt, att definiera sin egen uppfattning om sina planer och sitt liv.⁷⁹) och värnar om andras välmående. Dessa är även rättigheter vilka vi inskränker när vi orsakar någon skada eller underlåter att hjälpa någon i nöd. Denna moraliska intuition är enligt Taylor något som är universellt och så djupt att det kan anses vara rotad i vår instinkt.⁸⁰ Vi har alltså en plikt att behandla andra så att de kan utveckla en positiv relation till sig själv. Utifrån Honneths tre former av erkännande kan vi läsa att vi har en plikt att ge *emotionell omsorg*, *likabehandling*, och visa ett *solidariskt intresse och engagemang*.⁸¹ Honneth menar att vi genom att överta moraliska plikter ömsesidigt garanterar de intersubjektiva betingelserna för vår identitetsbildning.⁸²

Taylor menar att om en individ, eller grupp, utsätts för en mindervärdig eller förnedrande bild så kan denna komma att förvanska eller förtrycka i sådan grad att bilden internaliseras och därför kan tvinga in en person ”...i en falsk, förvanskad och inskränkt tillvaro.”⁸³ Att få erkännande är alltså av en så pass central vikt att Taylor vill mena att det utgör ett livsnödvärdigt behov.⁸⁴ Vidare leder ett undanhållande av erkännande till en moralisk kränkning. Det konstitutiva sambandet mellan moralisk kränkning och undanhållet erkännande tydliggör Honneth genom tre premisser:⁸⁵

- varelser måste reflexivt kunna se till sitt eget liv och aktivt ta en del i sitt eget välbefinnande. Han skriver att kvalitativa måttstockar för det egna livet således utgör en förutsättning.
- människor är kränkbara i sitt förhållande till sig själv eftersom de är i behov av andra för att kunna bygga och bevara en positiv relation till sig själv. Detta då vår identitet skapas och besvaras i dialog med andra. Detta är överensstämmande med

⁷⁹ Taylor 1989:25

⁸⁰ Taylor 1989:4

⁸¹ Honneth 2003:12

⁸² Honneth 2003:88-89

⁸³ Taylor 2003:37

⁸⁴ Taylor 2003:38

⁸⁵ Honneth 2003:99

vad Taylor skriver om att en persons självförståelse kan ta skada genom bestämda handlingar, yttranden eller omständigheter.⁸⁶

- En moralisk orätt följs av en psykologisk omvälvning då det berörda objektet sviks i en förväntning som har en konsekvens för den egna forandet av identiteten. Moraliska kränkningar leder därför till skada.⁸⁷

Honneth lyfter fram att eftersom moraliska kränkningar har sin kärna i förvägrat erkännande eller misserkännande, kan man även förutsätta att moraliska inställningar har samband med *utövande* av erkännande.⁸⁸ Därför bör det finnas lika många typer av erkännande som det finns moralisk kränkning, och skyddet mot moralisk kränkning blir intagandet av ett moraliskt perspektiv.⁸⁹ Detta hänger samman med egenskapen hos de betingelser som skall frambringas genom dem. Detta då en intakt självrelation, som sagt, kommer genom bekräftelse och erkännande med avseende på bestämda förmågor och rättigheter.⁹⁰

3.4 Autenticitet

Autenticitetsidealet syftar till att man skall vara sig själv trogen, och kommer ur föreställningen om en individualiserad identitet. Grunden till autenticitetsidealet ligger i tanken om självuppfyllelsen och självförverkligandet. Föreställningen om en individualiserad identitet innebär att alla har ett eget sätt att vara mänsklig på. Taylor skriver att det finns en ”...importance to being true to myself. If I am not, I miss the point of my life, I miss what being human is for me.”⁹¹ Detta sätt som är rätt för mig, min identitet, kan endast jag upptäcka och det gör jag hos mig själv. Sättet att vara människa

⁸⁶ Taylor 2003:44

⁸⁷ Honneth 2003:99

⁸⁸ Honneth 2003:104-105

⁸⁹ Honneth 2003:104-105

⁹⁰ Honneth 2003: 105-106

⁹¹ Taylor 1991:29

på kommer alltså inte vara det samma för alla, utan alla har sitt eget sätt.⁹² Målet med dessa tankar om självuppfyllelsen och självförverkligandet, är att individen kan upptäcka sig själv och komma att förverkliga sin egen potentialitet, vilket kan ske genom en artikulering av sin egenart.⁹³

Tanken är att vi har en inneboende röst som kommer att hjälpa oss att handla rätt och låter oss upprätthålla ett självkontrakt. Att vara i kontakt med sina känslor har alltså fått en *moralisk* betydelse, vilket alltså kommer att hjälpa oss vara fullt ut mänskliga.⁹⁴ Av detta följer ett krav att ge människor en frihet att utveckla deras personlighet så som de önskar.⁹⁵

Egenartens princip har alltså kommit att få betydelse och livsmönstret står endast att finna inom sig själv. Dock kan kontakten med den egna inre naturen gå förlorad genom trycket från en yttre likriktning, vilket inte är önskvärt. Om individen intar en instrumentell attityd kan hon mista förmågan att lyssna till den egna inre rösten.⁹⁶

Autenticitetsidealet skall inte ses som privat, utan den innehåller även regler om hur människor bör leva tillsammans. På samma sätt som en individ kan vara trogen sin egenart gäller detta större gemenskaper där man till exempel kan tala om att ett folk bör vara trogen sin egen kultur.⁹⁷ Det är en aspekt av individualismen som alltså inte endast uttrycker individens frihet.⁹⁸

⁹² Taylor 2003:39-40

⁹³ Taylor 2003:39-42

⁹⁴ Taylor 2003:39-40

⁹⁵ Taylor 1989:12

⁹⁶ Taylor 2003:41

⁹⁷ Taylor 2003:42

⁹⁸ Taylor 1991:44

3.5 presentation av begreppen inför analys

När jag genomför min analys kommer jag att hålla framför allt begreppen identitet, autenticitet och erkännande närvarande. Erkännandebegreppet kommer att användas i enlighet med Taylors uppdelning; erkännande, frånvaro av erkännande och misserkännande.

4. Analys

4.1 ”...etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism...”

I läroplanen står att värden: ”*Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla.*”⁹⁹ skall förmedlas ”*I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism...*”¹⁰⁰

I enlighet med vad Taylor skriver om att det är inom religionen som de mest definierande relationerna för identiteten äger rum, så finns det en grund för att religion finns med i Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. Även om man önskar läsa läroplanen som en större identitetsskapande berättelse, i enlighet med Taylor, utifrån vilken den enskilda personen berättar sin egen lilla berättelse, finns skäl för att religion nämns. Dock visas problem med att meningen inte innefattar fler religiösa traditioner. Den större identitetsskapande berättelsen kan då hävdas vara uteslutande.

Många religioner bär visioner om den goda skolan, och många elever tillskriver sig som tillhörande andra religioner än den kristna. Utifrån Taylors erkännandeperspektiv kan man därför hävda att elever tillhörande andra religioner än den kristna även lämnas utan erkännande. Detta trots att de kan uppfatta att deras värdegrund är den samma, endast utifrån att just *kristen* tradition görs primär och tillskrivs en äganderätt till dygderna.

⁹⁹ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

¹⁰⁰ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

Även om man önskar vara öppen med att värdegrunden kan tolkas på olika sätt behöver religioner erkännas, men då kan det hävdas att det är en brist att erkänna endast den kristna traditionen. Utifrån erkännaneperspektivet bör alla elever få sin religionstillhörighet erkänd i det utrymme som skolan utgör, och som dessa elever tvingas ta del utav.

4.2 ”låta varje elev finna sin unika egenart och...delta i samhällslivet”

Orden ” *unika egenart*” kan tolkas som ett försök till ge utrymme för autenticitetsprincipen. Här erkänns att varje elev har ett eget, unikt sätt att vara. Det står dock inte *hur* eleverna skall finna denna egenart. Att ”*låta varje elev finna*” skulle kunna tolkas som att eleven bär ett eget ansvar för att finna denna egenart, och att detta kan ske oberoende av andra, vilket Taylor visat inte är möjligt.

Att eleverna bör lyckas förverkliga sin potential kan hävdas ligga i linje med ”...*kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet.*”¹⁰¹, även om det är otydligt. Med formuleringen som nu står, tolkas den bäst som att målet är en önskan om att eleverna skall komma att bidra till samhällslivet. Det skulle även kunna hävdas att eleverna, genom att så sitt fulla potential kommer att kunna bidra till samhället på bästa sätt, vilket vore i linje med Honneth och Taylor. Dock vill jag hävda att detta är en väldigt generös tolkning.

4.3 ”språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade”¹⁰²

Under rubriken ”skolans uppdrag” står det att läsa att det finns ett samband mellan språk, lärande och identitetsutveckling. Detta är i enlighet med identitetsformeringen enligt Taylor och Honneth. Läser man vidare ser man dock att rika möjligheter att samtala, läsa och skriva är något som eleverna skall få utveckla och därigenom få tilltro till sin språkliga förmåga. Att elevernas förmåga att samtala, läsa och skriva skulle kunna bidra i relationer, vilket i sin tur är delaktiga i identitetsformeringen är en möjlig, dock mycket

¹⁰¹ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

¹⁰² Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:9

vag tolkning av läroplanen. Hur språket och identitetsformeringen har ett samband, i enlighet med Taylor, kan jag ej urskilja.

4.4 ”förståelse och medmänsklighet”

I stycket *”förståelse och medmänsklighet”* står *”Skolan skall främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling skall präglade verksamheten”*¹⁰³ Vidare står i samma stycke *”Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar”*¹⁰⁴ Detta kan tolkas i enlighet med vad Taylor skriver om den narrativa berättelsen, men även med Honneths tredje nivå gällande det praktiska förhållandet till sig själv, detta då just ordet *delaktig* finns med. Eleven bör då erkännas, som en person som deltar i, och vars förmågor bidrar till värdet för en specifik gemenskap, i detta fall kulturarvet.

*”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling.”*¹⁰⁵ En antidiskrimineringsprincip finns alltså med i läroplanen, vilken utifrån erkännandebegreppet, kan läsas som att ingen i skolan skall misserkännas, och även kan hävdas att frånvaro av erkännande här innefattas.

4.5 mångkulturalism

Likaså är det problematiskt att läroplanen har ett assimilieringskrav då samhällets gemensamma värdegrund skall internaliseras hos eleverna så de skall komma till uttryck vid elevernas handlande. Samtidigt skall skolan vara öppen för att olika värderingar lyfts fram. Man kan då ställa sig frågan om hur öppen skolan egentligen är för andra värderingar än de egna, när ett assimilieringskrav föreligger. Utifrån Taylors syn på

¹⁰³ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

¹⁰⁴ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

¹⁰⁵ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

identitetsformering kan ett assimileringsskrav vara destruktivt, då det föreligger ett tvång och alltså inte föreligger ett erkännande.

4.6 Kunskapsmål och betyg

Då skolan, förutom ett värdebaserat mål har ett kunskapsmål, vill jag även beröra erkännande i förhållande till betyg. Dessa, kan hävdas, utgör visserligen en typ av erkännande, men då ett erkännande för prestation, och inte erkännande utifrån erkännandebegreppet som använt av Taylor.

Betygen är absoluta i sin form, vilket innebär att de beskriver prestationens värde i sig själv, inte i relation till andra. Funktionen av betygen är dock relativ, då de används vid ansökan till högre studier.

Erkännande i förhållande till betyg är därför något jag vill kalla meriterkännande eller förtjänsterkännande, och skall inte ses som erkännande för individen i sin relation till sig själv nödvändigtvis, såsom av Honneth och Taylor. Möjligtvis kan man hävda att de som är högpresterande och får högt meriterkännande kan få en positiv självrelation. Detta då i enlighet med Honneths tredje nivå, då de genom meriterkännandet får en bekräftelse för de egna förmågorna. Dock innehar detta meriterkännande inte ett konstitutivt värde för en konkret gemenskap, vilket Honneth menar att de skall ha, utan istället är värdet för den enskilda eleven. Honneths två övriga nivåer är inte applicerbara på betyg, då emotionell omtanke inte får spela in i betyg, samt att moralisk tillräknelighet inte heller är relevant i detta.

4.7 Honneths nivåer

Honneth har som nu bekant angivit tre former av erkännande som utgör den moraliska ståndpunkten vars intagande kommer säkerställa betingelserna för vår identiteten och leda till att en person kommer kunna utveckla en positiv, praktisk relation till sig själv.¹⁰⁶ Jag ser inget stöd för den första utgångspunkten i Honneths tankegång om den moraliska ståndpunkten i första delen av "Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011". Ett känslomässigt understöd finns till erkännandet av den enskilde

¹⁰⁶ Honneth 2003:106-107

som en individ vars behov och önsknings har ett unikt värde för en annan person. Denna relation kan vara av en symmetrisk eller asymmetrisk relation. Relationen lärare elev är av asymmetrisk natur, varför det även handlar om asymmetrisk förpliktelse. Läraren har då förpliktelsen att erkänna den enskilde eleven som en individ vars behov och önsknings är av värde, men då det emotionella undertödet krävs, kan denna inte appliceras på skolans värld.

Med avseende till den andra nivån, där en individ tillskrivs samma moraliska tillräknelighet som andra, alltså en universell likabehandling finns grund för att hävda att den finns representerad i Lgr -11. Detta främst genom ”*alla människors lika värde*”, samt ”*varje människas egenvärde*”. Här syftas till det universella egenvärdet, som är nedärvt och alla har en del av endast utifrån att vara människa. Moralisk respekt såsom beskriven av Honneth, utgör en form av erkännande som kan förväntas av alla subjekt i samma mån, och detta måste man då kunna tolka som att alla elever skall få i skolan.¹⁰⁷

Den tredje utgångspunkten för säkerställandet av det praktiska förhållandet till sig själv är gällande var en person erkänns som innehavare av förmågor som utgör ett värde för en konkret gemenskap. Detta skulle kunna förklaras som solidaritet, vilken nämns i Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, dock i förhållande till svaga och utsatta.

5. Diskussion:

Värdegrunden har en abstrakt karaktär, och måste artikuleras och konkretiseras för att få en innebörd och mening.¹⁰⁸ För mitt syfte med denna uppsats, med att se om innebörden i begreppen identitet, erkännande och autenticitet finns närvarande i ”Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011”, vill jag framhäva att en svårighet föreligger när det ej är tydligt vad som syftas till.

¹⁰⁷ Honneth 2003:106-107

¹⁰⁸ Sigurdson 2009:109

En anledning till varför denna otydlighet föreligger är på grund av formuleringen angående *västerländsk humanism* och *kristen tradition*. Vilken kristen tradition man syftar till i läroplanen för den obligatoriska skolan är inte tydliggjort. Dock har valet av tradition en etisk signifikans. Detta innebär att det föreligger en svårighet när man ej kan veta exakt vilka värden som ligger som grund för läroplanen. Jag anser därför att för mycket lämnas för tolkning, och jag anser att man bör artikulera och konkretisera även de värden som finns i läroplanen för att de skall kunna efterföljas.

Med formuleringen "*västerländsk humanism*" är det inte tydligt om man önskat att knyta den an till en human etik, eller till en klassisk humanistisk tradition. Man kan tänka sig att det syftas till en "human etik" i läroplanen, och att man då skall se "*västerländsk humanism*" som en liberal tradition. Detta skulle kunna ha sitt stöd i att de värderingar som finns i Lgr-11 är förenliga med förenta nationens stadgar från 1948 där det i 26e artikelns andra stycke, var det står att "*Undervisningen skall syfta till personlighetens fulla utveckling och till att stärka respekten för människans grundläggande fri- och rättigheter. Undervisningen skall främja förståelse, tolerans och vänskap mellan alla nationer, rasgrupper och religiösa grupper samt befördra Förenta nationernas verksamhet för fredens bevarande.*"¹⁰⁹ Givetvis är de då även förenliga med de Mänskliga Rättigheterna då den slår den fast att alla människor har lika värde, oavsett kön, nationalitet, ras eller religion. Dock kan man ifrågasätta om denna bör ses som en del av en *tradition* som formulerad som i "Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011", istället för som en etik som är given alla reflekterande människor. Detta vore även i linje med vad Taylor menar med människan som innehavare av inneboende rättigheter, och att hon själv spelar en roll i att befästa den immunitet hon tillskrivs¹¹⁰.

Nykenän har visat att värdegrund och kultur inte nödvändigtvis har sina gränser vid samma ställe, vilket även gäller för individer.¹¹¹ Den värdegrund som enligt läroplanen

¹⁰⁹ Förenta nationernas deklaration om de mänskliga rättigheterna,

¹¹⁰ Taylor 1989:5,12

¹¹¹ Nykenän 2009:47

skall förvaltas av kristen etik kan alltså vara värden som andra individer anser sig omfatta inom sin kultur eller religion. Detta kan då hävdas ur ett erkännandeperspektiv blir en form av misserkännande, då någon fråntas sin relation till värden som denne tillskrivit sig och sin tillhörighet. Därför bör en diskussion hållas om hur elever som beskriver sig som tillhörande en annan religion än den kristna upplever texten i läroplanen. Även Sigurdsson har nämnt detta formuleringsföreträde, vilket visats under tidigare forskning. Frågan Sigurdsson ställde: ”Hur blir det” ... ”ställt med integriteten för människor med annan religion eller ingen religion alls?” visar i enlighet med Taylor att detta företräde kan påverka den individuella eleven. Att formulera om och öppna upp för fler religioner vore även att ha en formulering som överensstämmer med autenticitetsidealet, vilken tillskriver samma värde till olika sätt att vara, i detta fall olika religiösa traditioner.

I kapitlet ”förståelse och medmännisklighet” finns en antidiskrimineringsprincip inskriven vilket är positivt ur ett erkännandeperspektiv. Detta då den ger eleverna rätt till att inte få misserkännande. En formulering med ett krav på erkännande i enlighet med Taylor och Honneth, för att eleven skall få en positiv relation till sig själv, finns dock inte. Antidiskrimineringsprincipen kan därför hävdas vara otillräcklig, då den inte utgör allt skydd för eleven som kan anses nödvändig. Skyddet finns alltså bara mot den negativa delen: *misserkännande och frånvaro av erkännande*, men inget skydd för att garantera att eleven får den positiva delen: *erkännande*. Denna anser jag bör förstärkas genom att ett stycke gällande identitetsformeringen skrivs in i läroplanen, då i förhållande till erkännande och autenticitet, då ett erkännande även skulle ge ett skydd för individens utveckling.

Det finns värden i värdegrunder som inte alltid är komplementära, så även i skolans värdegrund. Dessa kan ibland även kollidera, vilket även både Sigurdsson och Nykänen visat. Ett exempel jag för arbetet anser nödvändigt att belysa är var det står att skolan skall ”...överföra och utveckla ett kulturarv”¹¹² samtidigt som skolan skall ”...motverka traditionella könsmonster.” Detta kan påvisas som problematiskt. Traditionella

¹¹² Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:9

könsmönster är en del av vår kultur, dock skall denna inte föras vidare, utan aktivt motverkas. Vilka delar av kulturarvet som skall överföras står inte utskrivet. Just dessa meningar är utifrån ett erkännandeperspektiv positiva. Att utveckla ett kulturarv är nödvändigt då denna kan vara del av den större identitetsskapande berättelsen. Vidare är även bra att motverka traditionella könsmönster, vilka kan hävdas skapa stereotypa roller vilka blir begränsande till sin funktion.

Problem gällande identitet och kultur blir synliga när man ser närmre på formuleringen: ”Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar.”¹¹³ Det gemensamma kulturarvet måste tolkas som det svenska kulturarvet, alltså majoritetskulturens arv. Att utveckla en ”förmåga för att leva sig in i andras villkor” måste då tolkas som att ha en förståelse för *andra* kulturer, vilket då innebär att majoritetskulturen skall ha en förståelse för minoritetskulturer. Här gör man alltså en uppdelning mellan kulturer, även om man refererar till det ”gemensamma”. Jag vill här lyfta in Nykänen som menar att lösningen vid kollisioner inom värdegrunden är en princip om tolerans.¹¹⁴ Gruber menar att tolerans inte är enbart något positivt, då det delar in befolkningen, och i skolans värld upprätthåller toleranser en maktrelation där invandrare tolererar svenskar.¹¹⁵ Utifrån ett erkännandeperspektiv kan man ställa sig frågan hur elever upplever det att bli påtvingad ett kulturarv som de inte alls känner sig delaktiga i. Jag vill hävda att elever tillhörande minoritetskulturer här blir formulerade som ett objekt i läroplanen, vilket ur ett erkännandeperspektiv är problematiskt, då elever tillhörande majoritetskulturen blir beskrivna som subjekt.

Vidare utgör toleransbegreppet något annat än erkännandebegreppet, och den första kan utgöra en skada för den egna individen. Detta då toleransidealet har en problematisk och

¹¹³ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:7

¹¹⁴ Nykänen 2009:47-50

¹¹⁵

[http://temaasy12.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20\(sv\)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf](http://temaasy12.episerverhotell.net/Documents/Forskning/Avhandlingar%20(sv)/Sabine%20Gruber%20-%20Skolan%20g%C3%B6r%20skillnad.pdf) Gruber 2007:140 20141106

ojämlik sida, eftersom de som skall tolerera samtidigt är de som sätter ramarna för vad toleransen skall innebära, vilket Gruber påvisat. Vidare, sett till erkännandebegreppet, så kan denna bild som finns inom ramen för toleransen komma att vara en annan bild än den som en individ/elev har av sig själv. Den kan då istället få en förminskande och skadlig effekt, då den ger ett misserkännande eller en frånvaro av erkännande, vilket enligt Taylor kan vara skadligt. I enlighet med Honneth kan den förhindra eleven att få en god självbild, och därigenom åsamka eleven en försämrad tilltro till de egna förmågorna.

Taylor skriver "*To know who I am is a species of knowing where I stand.*"¹¹⁶ Det är alltså en nödvändigt att veta var man står, vilket sker genom en artikulering vilket ger en medvetenhet om det egna ramverket. Genom att lära elever att definiera sig själva och vara sanna mot sin natur kommer man även att lära dem, i enlighet med vad Taylor skriver, frigöra sig från definitioner som utgör en begränsning. Utifrån autenticitetsidealet kan då hävdas att skolan bör därför hjälpa eleverna att utvidga, och att formulera, ramverket där de står för att eleverna skall nå autenticitetens ideal. Skulle detta ske skulle även elever hjälpas till att ha förverkligande relationer.

Ett problem jag ser med Honneths nivåer är att relaterat till den positiva självrelationen som skall utgöras av självförtoende, självaktning/själrespekt och känsla av självuppskattning/egenvärde. Jag anser att alla dessa egenskaper är något som skolan skall hjälpa eleverna att nå, dock ser jag en skillnad i tillvägagångssätt.

Nivå tre är gällande att eleverna skall få uppleva att de är innehavare av förmågor som är viktiga för en konkret gemenskap, i detta fall skolan. Denna kan förklaras som solidaritet och leder till att eleven når ett upplevt egenvärde. Ett problem är att solidaritet nämns i relation till *svaga och utsatta*. Enligt Honneths tre former om säkerställandet av identiteten, skulle det räcka med att bara ha värdet ensamstående då alla människor i så fall innefattas.

¹¹⁶ Taylor 1989:27

Gällande nivå två så bör eleverna i skolan få uppleva att de har samma moraliska tillräknerlighet som alla andra, och skall alltså få en universell likabehandlig gällande moralisk respekt. Denna skall alltså leda till att skolan låter eleverna nå självaktning. Ett problem uppstår dock om man argumenterar för att eleverna är moraliska objekt och endast lärarna utgör moraliska subjekt. Man skulle då kunna hävda att eleverna inte har samma skyldighet gentemot varandra.

Vid den första nivån uppstår problem i relation till det erkännande som utgör den positiva relation den enskilda eleven har till sig själv, vilket då handlar om självförtroende. Denna är enligt Honneth baserad på en emotionsbunden omtanke. Han hävdar att den som ger erkännande måste ha en emotionsbunden relation till den som får erkännande. På skolans arena blir detta alltså svårt att applicera. Att ställa detta krav på lärare anser jag orimligt, jag tror helt enkelt det inte är möjligt att en lärare kan ha en emotionell relation till varje elev. Jag anser därför att, för att kunna applicera Honneths teori på skolans värld, att man måste öppna upp för att det skulle kunna finnas en sann och en falsk emotionsbunden relation. Man kan då häva att en falsk relationsbunden relation är där läraren lyckas ”ge sken” av att denna emotionella relation föreligger, vilken skulle kunna leda till att egenskapen självförtroende ändå kan nås. Detta är dock inte vad Honneth syftar till i sin teori.

Sett till egenskapen som skall komma av denna relation, självförtroende, så vill jag dock hävda att det är så att skolan bör bidra till att elever får ett gott sådant. Problemet är alltså kravet på emotion. Ställs detta krav utan att man öppnar upp för en falsk emotion, skulle det kunna hävdas att skolan inte kan tillgodose att eleverna får ett gott självförtroende. Detta tror jag dock få är villiga att gå med på. Jag tror vidare inte att en emotionell relation är ett krav för att kunna bidra till att en individ uppnår självförtroende, utan att det finns andra sätt, där en emotionell relation inte är nödvändigt. Att nå en intakt självrelation, vilken kommer genom bekräftelse och erkännande med avseende på bestämda förmågor och rättigheter, vill jag alltså hävda är möjligt även om en emotionell relation inte föreligger, om bara den som ger erkännandet intar den moraliska ståndpunkten i enlighet med Honneth.

Något som jag även ser som svårt är relaterat till autenticitetsprincipen. Taylor skriver att kontakten med den inre naturen kan gå förlorad genom trycket från en yttre likriktning.

Vidare skriver han att autenticitetsidealet kan innehålla regler och principer om hur människor bör leva tillsammans i större gemenskaper. Jag tänker då att detta, i kombination med att var individ har en individualiserad identitet, bör kunna kollidera. Det jag uppfattar som min kärna, vilket jag blir medveten om genom artikulering, bör nödvändigtvis inte vara samma som för en annan person inom samma kultur som jag. Vidare anser jag att man bör vara öppen för att kulturen kan uppfattas olika av personer inom samma kultur.

6. Slutsats:

Nykänen har visat att tankar om det goda livet finns närvarande i läroplanen.¹¹⁷ Jag vill hävda att värderingar som utgör det goda livet *bör* innefatta en princip om erkännande. Detta i enlighet med Honneth, då ett positivt förhållande till sig själv och de egna förmågorna nås genom erkännande av andra. Vidare har Nykänen visat att läroplanen ibland är uteslutande, vilket utifrån erkännandesynpunkt innebär detta att de som blir uteslutna lämnas utan erkännande. Formuleringarna i läroplanen är viktiga, då alla elever i skolan bör vara inkluderande i styrdokumentet.

Det finns många meningar, ord och fraser i läroplanen som man skulle kunna hävda berör identitetsformeringen. Några har jag nämnt i diskussionsdelen. Under rubriken ”*Skolans uppdrag*” nämns även flera olika *områden* som skolan och samhället anser viktiga. Min slutsats är således att innebörden i begreppen identitet, erkännande och autenticitet *delvis* finns med i läroplanen, detta genom ord och fraser som kan argumenteras för att ha en koppling till erkännandebegreppet. Dock finns inte något som direkt berör innebörden i begreppen identitet, erkännande och autenticitet.

¹¹⁷ Nykänen 2009:48-50

Elever spenderar en stor del av sin dag i skolan. Detta gör det under skolplikt, som utgörs av ett tvång. Jag vill därför anse det fullt rimligt att påstå att lärare och andra elever kommer att spela roll i skapandet av identiteten för den enskilda eleven. Att elever får en positiv bild av sig själva i skolan, för att nå en positiv självuppfattning och kunna nå självförveckligande bör vara av central vikt.

Skolan måste därför ta på sig sitt ansvar som social gemenskap, där erkännande, misserkännande och frånvaro av erkännande bidrar till elevernas identitetsformering. Jag menar därför att ett stycke som *direkt* berör identitetsformeringen bör skrivas in i läroplanen. Detta då identitetsformeringen är beroende av erkännande från andra, varför begreppen identitet, erkännande och autenticitet bör finnas med i läroplanen för den obligatoriska skolan.

Avslutningsvis hoppas jag att min uppsats tydliggjort hur begreppen identitet, erkännande och autenticitet kan läsas i av ”Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011”. Den tidigare forskningen i denna uppsats har påvisat att formuleringar och ord kan vara uteslutande. Det har även visats att tolerans är närvarande i läroplanen och att det inte är ett endast positivt begrepp. Jag hoppas även att jag lyckats visa just *varför* det är viktigt, och att det är för att alla elever i skolan skall få sitt erkännande. Förslagsvis skulle vidare forskning kunna bidra till just *hur* detta skall ske. Hur säkerställer vi att alla elever i skolan blir erkända? Och hur bör dessa inkluderande formuleringar lyda?

7. Sammanfattning:

Syftet med arbetet var att göra en innehållsanalys av skolans styrdokument: ”Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011”, vari jag sett till delen innehållande skolans värdegrund och uppdrag för den obligatoriska skolan utifrån en ram uppbyggd på teorin om identitet, erkännande och autenticitet baserad på filosoferna Axel Honneth och Charles Taylor. Grunden har jag baserat på Taylors teori, och Honneth kompletterar med tre former av erkännande, vilka tillsammans utgör den moraliska ståndpunkten vars intagande kommer säkerställa betingelserna för vår identitet.

I teoridelen ser vi att det som definierar vår identitet är det som finns innanför en ram, inom vilken vi finner det som avgör vad vi står i frågor gällande vad som är gott, värdefullt, eftersträvansvärt eller vad vi anser håller värde. Här ligger det vardagliga livet, vilket ses som en kärna, och nära relationer är en nyckel för att nå självuppfyllelse. Det är alltså vår identitet som låter oss avgöra vad som är viktigt för oss, och vad som inte är det. Vår uppfattning om ett jag, och vår uppfattning om det goda är tätt sammanbundna. Detta leder till att ramen vi förhåller oss till är en nödvändighet och inget man klarar sig utan.

Språket för att kunna definiera sig själv är inget som kan inhämtas på egen hand. En interaktion med andra är alltså en nödvändighet, och detta får som konsekvens att en definiering av sig själv inte kan ske utan en relation till andra. Identiteten har således en dialogisk karaktär. Detta får som följd att de subjekt som omger, och omgivit en individ måste tas som referens när man beskriver en identitet. Dock bör vi försöka definiera oss själva i största möjliga mån och försöka frigöra oss från relationer som definierat oss, då relationer bör ha en förverkligande karaktär, och ingen definierande sådan.

Detta har som följd att en person inte kan komma till insikt om vem hon är utan andra, varför deras uppfattning har betydelse för identitetsformeringen. Detta sker genom att en individ får erkännande, förvägras erkännande eller får miss-erkännande. Honneth tar fram tre former av erkännande vilka han menar är nödvändiga för att en person skall få en positiv, praktisk relation till sig själv, vilka tillsammans utgör den ståndpunkt vars intagande försäkrar betingelserna för vår idegritet. Den moraliska ståndpunkten blir de inställningar vi är förpliktade för att trygga betingelserna för vår identitet, och skydda de kommunikativa förutsättningarna för vår självrelation.

Tanken med autenticitetsidealet är att vi har en inneboende röst som kommer att hjälpa oss att handla rätt och låter oss upprätthålla ett självkontrakt. Det är av vikt att vara i kontakt med sina känslor, vilket alltså fått en *moralisk* betydelse. I analysen analyserar jag läroplanens första del utifrån det teoretiska ramverk som jag utformat utifrån Honneth och Taylor. Det visar sig att vissa ord och fraser kan tolkas relatera till identitet, erkännande och autenticitetsbegreppen.

Kristendomen har fått ett formuleringsföreträde i läroplanen varför man kan hävda att elever som beskriver sig som tillhörande annan religion än den kristna lämnas här utan erkännande. I enlighet med erkännandebegreppet bör alla elever få sin religionstillhörighet erkänd i det utrymme som skolan utgör. Vi kan även se att läroplanen kan läsas som en större identitetsskapande berättelse, i enlighet med Taylor, utifrån vilken den enskilda personen berättar sin egen lilla berättelse, vilket då visar ytterligare problem med att fler religiösa traditioner får utrymme i läroplanen.

Autenticitetsprincipen kan hävdas finnas med genom orden ” *unika egenart*”. Detta menar att varje elev har ett eget, unikt sätt att vara. Dock bör skolan hjälpa eleverna att utvidga, och att formulera, ramverket där de står för att i eleverna skall nå autenticitetens ideal.

Även språket erkänns som viktigt i läroplanen, och rika möjligheter att samtala, läsa och skriva framhålls som något eleverna skall utveckla för att nå tilltro till sin språkliga förmåga. Med en vag tolkning kan hävdas att detta bidrar till relationerna inom vilka identitetsformeringen äger rum, enligt Taylor.

En antidiskrimineringsprincip finns med i läroplanen. Utifrån erkännandebegreppet kan denna läsas som att ingen i skolan skall misserkännas och möjligtvis även lämnas utan erkännande. Dock finns ingen formulering i enlighet med identitetsformeringen som uttryckt av Honneth och Taylor för att eleven skall få en positiv relation till sig själv.

I slutsatsen problematiseras kring att tankar om det goda livet bör innefatta en princip om erkännande. Detta vore i enlighet med Honneth, då ett positivt förhållande till sig själv och de egna förmågorna nås genom erkännande. Läroplanen bör innehålla begrepp som direkt berör innebörden i begreppen identitet, erkännande och autenticitet. Detta skulle innebära att skolan axlar sig sitt ansvar som social gemenskap vilken utgörs av en skolplikt, där erkännande, misserkännande och frånvaro av erkännande bidrar till elevernas identitetsformering. Detta då elever spenderar en stor del av sin tid i skolan, och andra elever och lärare bidrar till identitetsformeringen för den enskilde eleven.

Litteraturlista:

Gruber, Sabine *Skolan gör skillnad etnicitet och institutionell praktik* (2007) Linköpings universitet, Linköping

Hedin, Christer. Lahnenperä, Pirjo (2003) *Värdegrund och samhällsutveckling*,

Honneth, Axel (2003) *Erkännande praktisk-filosofiska studier*, Daidalos, Uddevalla

Nykänen, Pia (2009) *värdegrund, demokrati och tolerans*, Thales, Stockholm

Sigurdson, Ola (2009) *Den goda skolan*, Studentlitteratur, Lund

Skolverket, (2011) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*

Taylor, Charles (2003) *Det mångkulturella samhället*, Daidalos, Uddevalla

Taylor, Charles, (1989) *Sources of the self*, Harward university press, Cambridge

Taylor, Charles (1991) *The ethics of authenticity* Harward university press, Cambridge